Eredoctoraat dr.h.c. Adriaan van Dis



RADBOUD UNIVERSITY PRESS

Doctor Honoris Causa Series
Radboud University | Faculty of Arts

Eredoctoraat dr.h.c. Adriaan van Dis

Eredoctoraat
dr.h.c. Adriaan van Dis

11 mei 2022
De Vereeniging in Nijmegen

Radboud Universiteit

Eredoctoraat dr.h.c. Adriaan van Dis

Deze publicatie maakt deel uit van Doctor Honoris Causa Series
Faculteit der Letteren, Radboud Universiteit

Uitgegeven door RADBOUD UNIVERSITY PRESS
Postbus 9100, 6500 HA Nijmegen
www.radbouduniversitypress.nl | www.ru.nl/radbouduniversitypress
radbouduniversitypress@ru.nl

Redactie: Paul Sars, Eva de Waal, Bjorn Teeuwen en Lisenka Fox
Vertalingen vanuit en naar het Latijn: Marc van der Poel
Ontwerp omslag en binnenwerk: Textcetera, Den Haag
Drukwerk: Pumbo.nl
Beeld: © Adriaan van Dis, Gerard Verschooten, Bert Beelen
ISBN: 978-90-8317-896-7
DOI: 10.54195/RZYJ8867

Gratis te downloaden via: www.radbouduniversitypress.nl

RADBOUD
UNIVERSITY
PRESS

Woord vooraf

De Faculteit der Letteren heeft in Adriaan van Dis een ideale ambassadeur gevonden om het belang van de bestudering van talen en culturen uit te dragen. Zelf een kind van meerdere culturen heeft hij zich door het lezen van (strip)boeken, het leren van talen en het bestuderen van culturen gevormd, is schrijver en cultuurdrager geworden. Voor zijn grote verdiensten heeft de Radboud Universiteit hem een eredoctoraat in de Letteren toegekend, zoals zijn erepromotor Margot van Mulken in haar laudatio nader toelicht.

Adriaan van Dis heeft door de jaren heen aan de Radboud Universiteit gastcolleges verzorgd en lezingen gegeven. Hij is een deskundig en bevlogen docent, zoals ook bleek toen hij op 11 mei 2022 in De Vereeniging in Nijmegen de dankrede uitsprak die u hier in boekvorm aantreft. Ademloos volgde de volle zaal het familieverhaal van Adriaan van Dis, dat hij verbond met de grote geschiedenis én met kritische gedachten over identiteit en diversiteit in het hedendaagse debat.

Zijn veelgeprezen rede benadrukt het belang van de geesteswetenschappen voor de samenleving, te beginnen bij kennis van elkaars kleine en grote geschiedenissen en het inzicht dat woorden ertoe doen in onze interculturele communicatie. Goed nieuws daarbij is dat het onderzoek naar talen en communicatie, culturen en geschiedenissen – de kerndisciplines van de Faculteit der Letteren – de komende jaren nieuwe impulsen krijgt. De overheid heeft voor belangrijke maatschappelijke onderwerpen zoals het ontsluiten van erfgoed, de ontwikkeling van humane artificiële intelligentie en het bestuderen van meertaligheid en pluriculturaliteit extra middelen vrijgemaakt. Onze Faculteit der Letteren speelt daarop in met de verdere ontwikkeling van specifieke expertise die past bij onze door Adriaan van Dis geroemde 'emancipatie-universiteit'. Zo bezien is zijn dankrede ook een inspirerende oproep tot nader onderzoek.

José Sanders
Decaan Faculteit der Letteren



MARGOT VAN MULKEN

LAUDATIO

MARGOT VAN MULKEN

LAUDATIO

Adriaan van Dis ontvangt vandaag een eredoctoraat

vanwege zijn grote verdiensten als ambassadeur voor het leren van talen en culturen en de betekenis daarvan voor de samenleving;

vanwege zijn pleidooi voor meer geletterdheid ter bevordering van verbeeldingskracht en kennis, inlevingsvermogen en verdraagzaamheid;

en vooral vanwege zijn letterkundig oeuvre, dat de verbinding zoekt tussen verruiming van de leefwereld, diversiteit en inclusiviteit;

Tot zover de tekst van de bul.

Het thema van de buitenstaander, van degene die op afstand staat en voor wie de deur gesloten is of lijkt, dooradert heel zijn werk. Daarmee laat hij zien dat de blik van buiten, door een bril met het gekleurde glas van een vreemde taal of cultuur, verrijken kan en ogen kan openen.

Hij doet dat met distantie en met distinctie: de liefde voor de vorm is gedurfd en moedig in het huidig tijdsgewricht. Tot in de puntjes verzorgde welsprekendheid is zijn handelsmerk, de weldadige pluriculturaliteit in zijn *Indië, Zuid-Afrika en Parijs-boeken* is aanstekelijk; de meertonigheid in *KliFi* waarin de stemmen van onmondigen, van statuslozen, van zelfkanters te horen zijn, is bijna voluptueus te noemen.

Als hoogleraar persuasieve communicatie en stilistiek ben ik bovendien een bewonderaar van zijn meesterlijke beheersing van ironie, waarbij ironie niet alleen een vormkenmerk is, maar zelfs een nastrevenswaardig doel. Ik zal dat uitleggen.

De stijlfiguur ironie zorgt ervoor dat er een afstand is tussen wat gezegd wordt en wat bedoeld. Van Dis laat zien dat ironie ook liefdevol kan zijn: de zachte ironie waarmee hij zijn moeder onsterfelijk maakt, waarmee hij



zijn eigen jeugd aanvaardt, en de ironie die hij gebruikt om zijn woede te bedwingen, om zijn onmacht te beteugelen, zoals in *De Wandelaar* of *KliFi*.

Van Dis muntte het begrip ‘aanvallende beleefdheid’, een nieuwe stijlfiguur die ogenschijnlijk het tegenovergestelde is van ironie. Ik citeer Van Dis: “Ik ben soms aardig, maar in mij zit ook een boze man, die ik niet toon, omdat ik geloof in aanvallende beleefdheid.” Door scherp, maar ook heel nadrukkelijk vriendelijk en wellevend te zijn, laat Van Dis mensen, Nederlanders, ook mensen uit andere culturen, opzettelijk schrikken en hoopt hij dat die aanvallende beleefdheid hen aan het denken zet. Daarmee wordt beleefdheid, op een beheerste, schrijnende manier, een wapen voor het bereiken van harmonie en humaniteit.

Kortom, vrijwel alle disciplines die onze Faculteit der Letteren bedrijft, van literatuurbeschouwing tot taalkunde tot pragmatiek kunnen inspiratie en uitdaging putten uit het werk van Van Dis. Hij was al een graag geziene gast van onze universiteit, in het recente verleden heeft hij meermaals als gastspreker opgetreden, en we denken met warmte terug aan de keer dat hij minzaam en met veel geduld de meest onverwachte vragen van onze eerstejaarsstudenten beantwoordde bij het eerstejaarsboekenproject van onze faculteit. De faculteit organiseert deze week een scala aan festiviteiten om meertaligheid te vieren, met studenten en alumni, en de eredoctor is tot onze vreugde bereid een groot deel van deze feestelijkheden bij te wonen.

Geachte doctor honoris causa, beste Adriaan: uw werk getuigt van een rijke en diepgevoelde solidariteit met degenen die buitengesloten zijn, die geen toegang hebben, en die niet geprivilegieerd zijn. De universiteit zal graag uw inzichten en stijlopvattingen gebruiken.

Trots zijn wij, dat wij u in onze gelederen mogen opnemen.



B U L

BUL

Geboren 16 december 1946 in Bergen aan Zee

**Om zijn grote verdiensten als ambassadeur voor het leren van talen en culturen en de betekenis daarvan voor de samenleving;
om zijn pleidooi voor meer geletterdheid en voor het lezen van (strip)verhalen en gedichten ter bevordering van verbeeldingskracht en kennis, inlevingsvermogen en verdraagzaamheid;
om zijn letterkundig werk dat de verbinding zoekt tussen verruiming van de leefwereld, diversiteit en inclusiviteit;**

Quamobrem, cum Universitas nostra commemoravisset illustrissimum Adrianum van Dis, natum Bergis ad Mare, doctoratus honoris causa ei decretus est,

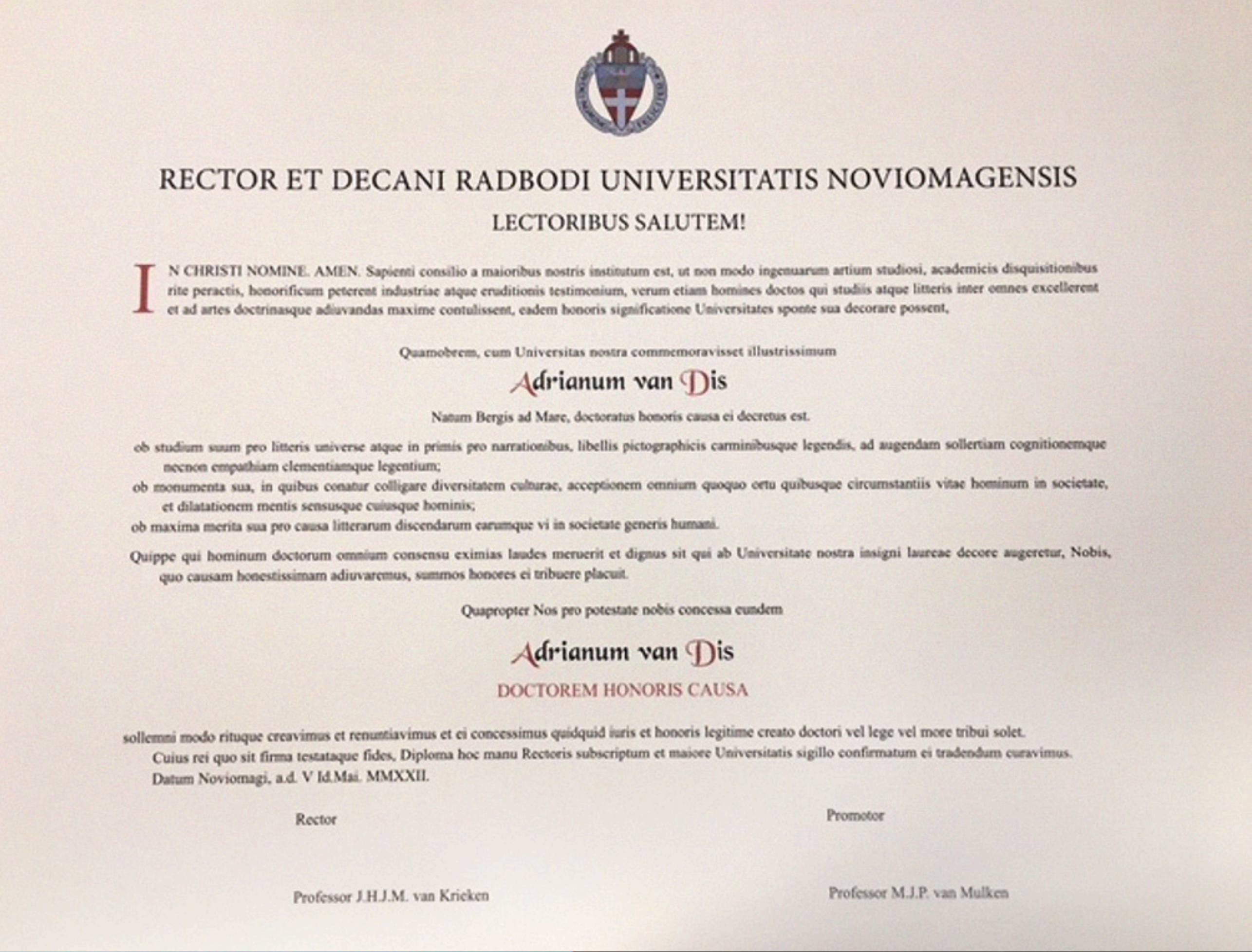
ob maxima merita sua pro causa litterarum discendarum earumque vi in societate generis humani;

ob studium suum pro litteris universe atque in primis pro narrationibus, libellis pictographicis carminibusque legendis, ad augendam sollertiam cognitionemque necnon empathiam clementiamque legentium;

ob monumenta sua, in quibus conatur coniungere diversitatem culturae, acceptionem omnium quoquo ortu quibusque circumstantiis vitae hominum in societate, et dilatationem mentis sensusque cuiusque hominis.

Quippe qui hominum doctorum omnium consensu eximias laudes meruerit et dignus sit qui ab Universitate nostra insigni laureae decore augeretur, Nobis, quo causam honestissimam adiuvaremus, summos honores ei tribuere placuit.

Datum Noviomagi, a.d. V Id.Mai. MMXXII.


RECTOR ET DECANI RADBODI UNIVERSITATIS NOVIOMAGENSIS

LECTORIBUS SALUTEM!

IN CHRISTI NOMINE. AMEN. Sapienti consilio a maioribus nostris institutum est, ut non modo ingenuarum artium studiosi, academicis disquisitionibus rite peractis, honorificum peterent industriae atque eruditionis testimonium, verum etiam homines doctos qui studiis atque litteris inter omnes excellerent et ad artes doctrinasque adiuvandas maxime contulissent, eadem honoris significatione Universitates sponte sua decorare possent,

Quamobrem, cum Universitas nostra commemoravisset illustrissimum

Adrianum van Dis

Natum Bergis ad Mare, doctoratus honoris causa ei decretus est.

ob studium suum pro litteris universe atque in primis pro narrationibus, libellis pictographicis carminibusque legendis, ad augendam sollertiam cognitionemque necnon empathiam clementiamque legentium;

ob monumenta sua, in quibus conatur colligare diversitatem culturae, acceptionem omnium quoquo ortu quibusque circumstantiis vitae hominum in societate, et dilatationem mentis sensusque cuiusque hominis;

ob maxima merita sua pro causa litterarum discendarum earumque vi in societate generis humani.

Quippe qui hominum doctorum omnium consensu eximias laudes meruerit et dignus sit qui ab Universitate nostra insigni laureae decore augeretur, Nobis, quo causam honestissimam adiuvaremus, summos honores ei tribuere placuit.

Quapropter Nos pro potestate nobis concessa eundem

Adrianum van Dis

DOCTOREM HONORIS CAUSA

sollemni modo rituque creavimus et renuntiavimus et ei concessimus quidquid iuris et honoris legitime creato doctori vel lege vel more tribui solet.

Cuius rei quo sit firma testataque fides, Diploma hoc manu Rectoris subscriptum et maiore Universitatis sigillo confirmatum ei tradendum curavimus.

Datum Noviomagi, a.d. V Id.Mai. MMXXII.

Rector

Professor J.H.J.M. van Krieken

Promotor

Professor M.J.P. van Mulken



DANKREDE

OPEN JE KOP VOOR ANDERE CULTUREN

DANKREDE

OPEN JE KOP VOOR ANDERE CULTUREN



Eredoctor… daar had ik op de mulo in Hilversum toch niet van kunnen dromen. **A**dje **D**oet **H**eel **D**ruk stond er in de marge van mijn laatste lagere schoolrapport. De enige van de klas die geen toelatingsexamen voor de middelbare school mocht doen. Een sociale kras van jewelste. Maar ook begrijpelijk… want wie had mij op de weg naar hogerop moeten begeleiden? Vader dood. Moeder huishoudschool. Niet dat ze dom was, maar voor een boerendochter was dat in de jaren twintig van de vorige eeuw meer dan genoeg. Wel drie oudere halfzussen, maar die hadden na drie en een half jaar Japans interneringskamp een flink hiaat in hun scholing opgelopen. En hun in de oorlog onthoofde vader had een Molukse achtergrond. Ook geen pre. Nee, het was geen start met zeven vinkjes.

En nu met trompetgeschal door geleerden verwelkomd. *Watermusic* van Händel. Zeer vertrouwde deun. In mijn jongensjaren luisterden wij thuis dagelijks naar de BBC World Service. Zo leerde mijn moeder Engels… kon

weleens goed van pas komen als ze wéér moest vluchten. Het gevaar van de Korea-oorlog was weliswaar geweken, maar na die gewapende vrede richtten de Russen hun atoomraketten op het Vrije Westen. Mijn oudste zus Nady, vernoemd naar haar 'inlandse' grootmoeder Nadigama, droomde er in die dagen van om naar het warme Australië te emigreren. Het niet al te gastvrije, kille Nederland benauwde haar. Maar Australië liet haar niet toe vanwege haar kleur. Uiteindelijk werd het de sneeuw van Canada.

De BBC World Service maakte ook mijn wereld al vroeg groter. Mijn moeder maakte zich zorgen over een 'empire' dat wankelde. *Commonwealth* was het nieuwe woord. Naast mijn bed stond een tweedehands wereldbol als nachtlamp. Voor het slapen wees ze mij het Suezkanaal aan. Een oorlog dreigde daar. Als ik de globe een zwiep gaf, zag ik hoe groot China en India waren en hoe klein Europa. En Indonesië heette nog gewoon Nederlands-Indië. O, wat wou ik graag bij dat grote buitenland horen. Bij al die verre eilanden van mijn springtouwlied: Bali, Lombok, Soemba, Soembawa, Flores, Timor – half-Portugees... Waar mijn ouders en zusters ooit woonden en al die andere mensen in het repatriantenhuis tussen wie ik opgroeide.

Aan die ontwortelde wereldreizigers heb ik heel veel te danken. In het bijzonder aan mijn zusters. Met de woorden die ik nu uitspreek, richt ik mij vandaag in het bijzonder tot hen... Met een hemelbrief. Als hij ondertussen ook maar bij u aankomt.

Lieve Zussen,
De grote wereld spoelde aan in Bergen aan Zee, waar ik veilig tussen jullie ingeklemd langs de vloedlijn liep en waar we kokosnoten opraapten, ons verbaasden over een gloeilamp met Chinese tekens. Jullie spelden de teksten op conservenblikjes uit exotische landen en we ontcijferden de namen van door haaientanden aangevroten reddingsboeien. Het was in de tijd van teerklonters op het strand, toen schepen hun afval nog zorgeloos overboord kieperden. Een kokosnoot was 'n *klapper*. Een gloeilamp noemden jullie *mentol*. Maleis was jullie geheimtaal. Driestemmig soms: *Terang boelan... terang boelang di kali...*



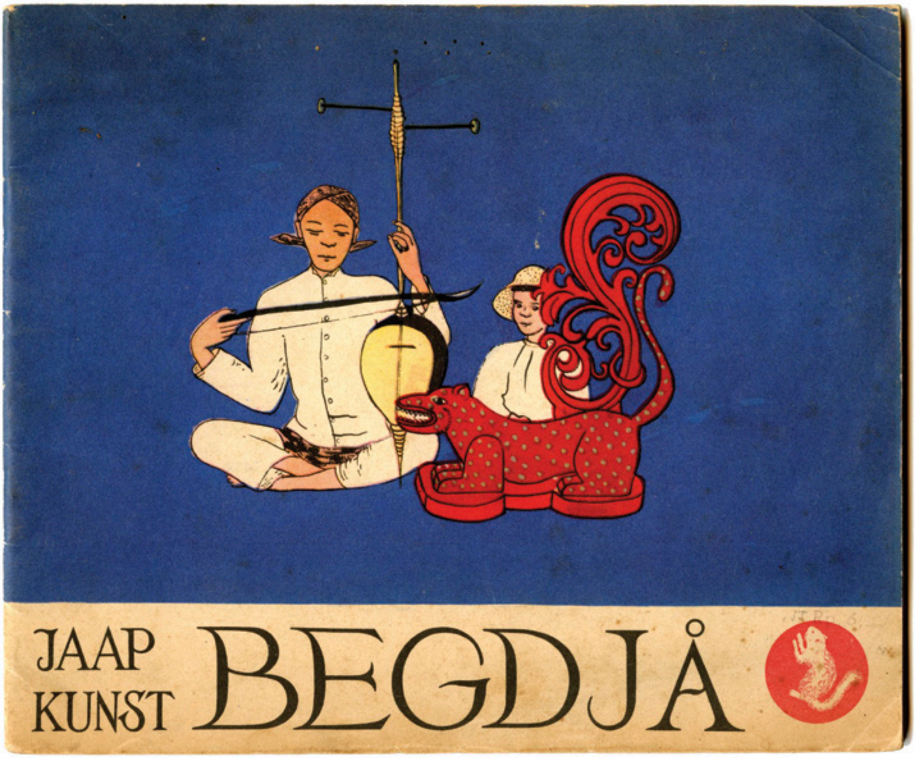
v.l.n.r. Vicky, Sonja, Adje, Nady

maanlicht over de rivier. Jullie konden in het Japans tellen. De kampliedjes begreep ik beter: *Jappen hier, Jappen daar, vele Jappen zonder haar.* Maar ik durfde niet te vragen wat ze met jullie hadden gedaan.

Zusjes waren jullie. Half… zeiden we niet thuis. En mijn vader was niet jullie stiefvader. 'Stief' en 'half' leefden in akelige sprookjes. Bij de gebroeders Grimm, Andersen… sprookjes die jullie me voorlazen. Jullie leerden me lezen, met de wijsvinger schuivend over de regels… Wat een sensatie, het besef dat je met woorden een ander kon worden… een prins met een zwanenvleugel als arm. We lazen ook uit *Begdjå het gamelanjongetje*.[1] En jullie speelden dan achter een laken een schimmenspel met lenige vingers en soepele gebaren. Het goed en kwaad van de wajang was mij vertrouwder dan Jan Klaassen en de dood van Pierlala.

Ik was het vredeskind dat jullie je afgepakte jeugd moest doen vergeten. Een beetje jullie ledenpop ook. Opgegooid in de beddensprei. Jullie kleedden

1 *Begdjå het gamelanjongetje*, Jaap Kunst, met tekeningen van Sjuwke Brinkgreve-Kunst; 1951.



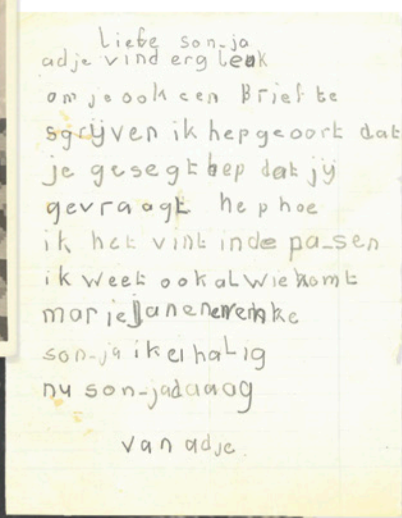
Boekomslag van *Begdjå het gamelanjongetje*

me aan (onze moeder was nog te zwak en herstelde langzaam van haar hongeroedeem). Jullie kleedden me uit, wasten me met sneeuw. Om me flink te maken, want ik was een beetje vrouwelijk jongetje dat jullie bh's als vliegeniersmuts om de oren bond en verkleed en geschminkt langs de deuren ging om zijn eigen toneelstukjes uit te venten. Altijd de hoofdrol. O, het wonder dat je verhalen kon maken, de alledaagse dingen glans kon geven door ze spannender te maken.

Voor de buitenwereld speelden wij één familie, al hadden we op onze schoolrapporten allemaal een andere achternaam. Jullie de dubbele van een vader met voorouders die de VOC op de Banda-eilanden dienden en die officieel zelfs drie achternamen hadden. Ik droeg als onwettig kind mijn moeders meisjesnaam. De postbode snapte er niet veel van en flikkerde alle onbestelbare brieven bij ons in de bus. De man die we 'pappie' noemden, net als jullie vader



Adje en Vicky


Liebe son-ja
adje vind erg leuk
om je ook een Brief te
sgrijven ik hep geoort dat
je gesegt hep dat jij
gevraagt hep hoe
ik het vint inde pa-sen
ik weet ook al wie komt
morie Jan en Renke
son-ja ik el halig
nu son-jadaag

van adje




liefen sonjaa ik sreifen briervnaarjouw
ikbenjaarig ikben al10jaageworden
en we heben un Beeßtje gekreeg en
en op school gaat het ook goet
ik ben oovergaan naar de 4de klas

Nady met Adje en Sonja

militair in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL), kon niet met onze moeder trouwen omdat zijn officiële echtgenote met haar twee kinderen voor het onafhankelijke Indonesië koos. Zij liet zich voor de 'mohammedaanse' wet van hem scheiden. Maar dat gold niet in domineesland. *Mohammed, Banda, VOC…* beladen woorden die ik als kleuter al in de mond nam.





Vader Victor Justin Mulder,
pappie, met Adje

Palmen, prauwen en een kris aan de wand… Bij al dat vreemde wilde ik horen; het meest nog bij jullie kleur: *kulit langsep* – de gouden glans van de doekoe-vrucht. Dat woord leerden jullie mij. Mijn vader was ook bruin – maar dat kwam volgens hem door zijn Italiaanse bloed. Een typisch Indo-leugentje: likken naar boven, trappen naar onder. Het zogenaamde trapjesdenken.

Mijn moeder en ik waren wit. Maar wat had ik graag bruin willen zijn. Zo stoer als die bruine buurjongens, en zo mooi als jullie… Zo trots ook, als jullie je schouders ophaalden voor de bleekneuzen uit de koloniehuizen die op weg naar het strand zingend langs ons huis liepen: *En de meisjes van Batavia zijn zwart pikzwart…* Twee keer per dag. Zomer na zomer.

Het woord discriminatie gebruikten we niet. We waren nog te jong voor grote woorden. Maar binnenskamers waren ook wij niet vrij van vooroordelen: vooral *die Hollanders* moesten het ontgelden. *Die Hollanders* begrepen niets



Moeder Maria van Dis,
rond 1928 (links) en
rond 1933 in Malang (onder)

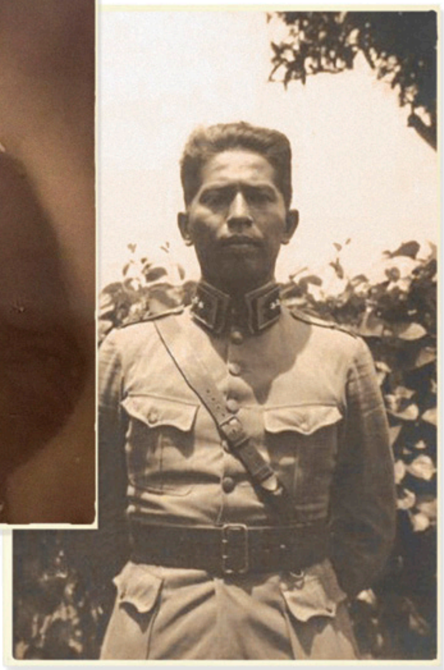


van jullie oorlog. Wisten niet eens wat een Jappenkamp was. *Die Hollanders* hadden ook geen idee wat voor held jullie vader was geweest: oprichter van een verzetsgroep; actief op Sumatra en Java. Zijn kleur maakte het hem mogelijk buiten het kamp te blijven en op te gaan in de bevolking... tot ie verraden werd.

Verleden tijd. En die verleden tijd hielden we voor de buitenwereld liever stil.

Jullie kleur wordt in het jaar 2022 met meer trots gedragen dan in mijn jeugd. Maar de discriminatie is niet verminderd.

Jullie waren trots op een vader die eerste luitenant was in het KNIL. Zijn foto met gepluimde kepie, kokarde en sabel kreeg bij ieder van jullie een ereplaats. Nu zouden jullie die foto mogelijk wat meer uit zicht hebben gezet. *Jullie vader stond aan de verkeerde kant van de geschiedenis*. Dat zinnetje gebruikte ik dertig jaar geleden al in een van mijn romans en dat vonden jullie toen heel verve-

Vader van Nady,
Sonja en Vicky

lend. Maar later begrepen jullie zijn achtergrond beter: zoon uit een geslacht dat zich generatie op generatie door het Nederlands gezag liet paaien. Uitverkoren om in Holland een hogere opleiding te volgen. Tot *ere-indo* verklaard op de Koninklijke Militaire Academie te Breda. (Anders kon hij gezien zijn 'inlandse achtergrond' geen officier worden.) Het moet een verscheurd man zijn geweest: hij had trouw gezworen aan Koningin en Vaderland, maar was ook bevriend met in Nederland studerende, gekleurde landgenoten die zich aansloten bij *Perhimpunan Indonesia* – een vereniging die de Indonesische nationalistische politiek aanhing. Jonge kerels die bij onze boerengrootvader op de thee kwamen – getuige de foto's in het familiealbum. Later zouden ze

als ministers onder Soekarno een belangrijke rol spelen in de opbouw van hun vrije onafhankelijke republiek. Ook dat hield moeder liever stil na de oorlog.

Onze moeder stond óók aan de verkeerde kant van de geschiedenis. Wist ze hoe de Hollanders hadden huisgehouden op de archipel toen ze daar in 1928 als pasgetrouwde 19-jarige aan wal ging? Had ze ooit van Wekker gehoord? De oud-KNIL-officier die in 1907 onder pseudoniem artikelen schreef over de moord- en roofpartijen in Atjeh. 60.000 doden![2] Wreedheden die voor grote opschudding zorgden: Kamervragen en tientallen commentaren in de landelijke kranten. Ik heb haar die naam nooit horen noemen. Wat wist ze van de Java-oorlog, die van 1825 tot 1830 het eiland ontwrichtte, en waarbij ruim 200.000 doden vielen? Kende ze de naam van de heldhaftige prins Diponegoro? Ik betwijfel het. Ja, ze kende de adel van cadetten en adelborsten, ze had Couperus' *Stille Kracht* (1900) gelezen en zag zich al dansen op een deftig bal. Nu lezen we de *Stille Kracht* anders. Couperus schreef volgens Bas Heijne in *Angst en Schoonheid*: 'behalve een psychologisch drama ook een vernietigende kritiek op het Hollandse kolonialisme'. (...) 'De personages zitten op een fatale manier gevangen in hun manier van kijken, gevormd door cultuur, milieu, afkomst, groepshorigheid. De door hen overheerste Javaan beschikt wel over een wijde blik (...)'.

Inzichten die onze moeder ook mocht ervaren – maar dan in de praktijk van schade en schande... Zo'n witte boerenmeid met een inlandse jongen? Kon nooit goed gaan, dachten ze in koloniale kringen. Ook de inheemse gemeenschap wantrouwde haar huwelijk over de kleurlijn: ze had een veelbelovende zoon gekaapt – een jongen in dienst van de onderdrukker. Het Indië van onze moeder was een bittere herinnering. Nostalgie een vloekwoord.

Van Soekarno moest ze niet veel hebben. Mijn vader kon schuimbekkend liedjes over hem zingen: *Wat doen we met Soekarno als ie komt... Jippiejaja... dan breken we zijn botten. Jippiejaja.*

2 Otto de Kat, *Het uur van de olifant*. Amsterdam: Uitgeverij Van Oorschot, 2022.



Ik heb al jaren een foto van Soekarno in mijn boekenkast staan. Mooie man. Visionair. Zijn tijd ver vooruit.

Februari 2022 erkende de Nederlandse regering eindelijk officieel wat iedere burger allang kon weten: Nederland heeft zich in de vrijheidsoorlog van Indonesië schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden. Vooral het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger maakte vuile handen. Mijn vader, die op zijn zestiende aan het weeshuis kon ontsnappen door militair te worden, nam na de Japanse capitulatie ontslag uit de dienst omdat hij naar eigen zeggen niet tegen zijn eigen landgenoten wilde vechten. In werkelijkheid was hij er vooral te zwak voor. Maar wat deed ie voor de oorlog? Wat deed júllie vader voor de oorlog in die verre buitengewesten waar hij als eerste luitenant de boel moest pacificeren? Een verhullend woord voor het handhaven van knevelwetten met een geweer.

We kijken nu anders naar de rol van onze vaders.

Verkeerde kant van de geschiedenis… Zouden jullie er nu nog moeite mee hebben dat te erkennen? Het maakt jullie en mij niet schuldig. Maar we moeten het wel weten en beseffen.

Niemand koloniseert onschuldig en niemand koloniseert ongestraft, schreef Aimé Césaire in 1950 in zijn *Discours sur la colonialisme*.

Ja, lieve zussen, het verleden van onze ouders draait ons een mooie loer. Onze families behoorden tot de veroveraars en de veroverden. En dat besef is vandaag de dag niet comfortabel. Hoe gaan we daarmee om?

Zo gaf ik mijn koloniale vader een verzonnen stem in mijn verhalen. Moet ik zijn beschamende woorden uitgummen? Dien ik de geloofwaardigheid van mijn roman *Indische duinen* als ik de tempo doeloe-mijmeringen van onze aangewaaide Indische ooms en tantes in een voetnoot verklaar? En wat te doen met al die baboes en djongossen in de familiealbums? Verdonkeremanen? *Terang Boelan*… We kunnen de geschiedenis toch niet verloochenen? Laat staan herschrijven?

Nee. Maar ik kan wel leren mij te verplaatsen in de slaafgemaakten, de vermoorden en vernederden. Zonder mij die vernederingen toe te eigenen.

De voormalige gekoloniseerden verheffen steeds meer hun stem en geven nu *hun* visie op de Europese expansiedrift; zij confronteren de oude machthebbers met *andere* ideeën over godsdienst, schoonheid en geschiedenis. Verhalen over onrecht en onderdrukking vinden hun weg naar academie, uitgeverijen, film en moderne media. Generatie op generatie doorvertelde vernederingen komen naar boven. Aboriginals, Maori's en Inuit keren zich tegen de landdieven. De Afro-Amerikanen laten met Black Lives Matter het zwarte bewustzijn over de hele wereld klinken.

Andere ervaringen, andere inzichten… De witte wereld wordt de laatste decennia geconfronteerd met zijn eigen racistisch archief. De veroveringszucht blijkt in het westerse denken te zijn geslopen. In de talen en verhalen. Waarom noemen we de Japanse inname van de kolonie Nederlands-Indië een *bezetting*. En de Nederlandse inname van 17.508 eilanden in de archipel: een *aanwezigheid*. De Indonesiërs noemen het gewoon 350 jaar bezetting. Landje pik. Een met de Bijbel in de hand verdedigde macht- en gebiedsuitbreiding die andere volken verjoeg, de natuur vernietigde, kunstschatten stal en dat allemaal etaleerde als daden van beschaving en verheffing.

Waarom is zoveel negatiefs in onze beeldspraak verbonden aan de kleur zwart?

Zelf ben ik al flink bezig mijn taal op te schonen. Ik spreek niet meer over *ontdekte* landen, maar noem het landen die op de kaart zijn gezet.

O wat ben ik *woke*. Hier spreekt een *Gutmensch*.

Maar het gaat me niet om het willen deugen. Om ijdel met de laatste modes mee te gaan. Ik neem kennis van al die debatten om lenig van geest te blijven. Om me te vernieuwen. Te leren. Om geen vreemde in mijn eigen tijd te worden. (Een tijd vol botsende verandering.) Het is eigenbelang.

Al besef ik al te goed dat deze houding een luxe is.

Het hele begrip woke is trouwens vreselijk gepolariseerd. Overgewaaid uit de Verenigde Staten waar elk debat zo langzamerhand tot tweestrijd leidt. Woke aanhangers hebben gelijk als ze witte, zeven vinkjes-mannen erop wijzen dat ze op allerlei fronten een voorsprong hebben. En daar proberen we nu in goed overleg een einde aan te maken. Woke-aanhangers wordt ook verweten de 'cancelcultuur' aan te hangen. Het verbieden van onwelgevallige woorden, boeken, films, het verwijderen van standbeelden of het ageren tegen straatnamen die herinneren aan houwdegens uit de koloniale tijd.

Maar aan conservatieve kant bestaat die cancelcultuur evenzeer. Op reformatorische scholen wordt de evolutietheorie niet onderwezen. Nederlandse uitgevers van lesboeken zwichten op grote schaal voor christelijke censuur. Dus geen dinosaurussen op de school met de Bijbel.[3] In de Verenigde Staten weren honderden bibliotheken boeken over socialisme, marxisme en romans met seksueel expliciete scenes. Op scholen in Tennessee is het wereldwijd gelezen stripverhaal *Maus* van de Amerikaan Art Spiegelman verboden. Deze *graphic novel* over de holocaust zou ongemak – discomfort – bij jonge lezers veroorzaken. *Maus* verbeeldt de overlevingsstrijd van Spiegelmans Poolse vader; een verhaal waarin de joden de muizen zijn, de Roma de motten en de katten de Duitsers. *Maus* toont gehangenen, het doden van kinderen… Er valt

3 Han van der Horst, 'Censuur is een hardnekkige Nederlandse traditie', in: *Joop.nl*, 9 oktober 2021.

een vloek: *goddamn*. Een ‘ongepast woord’: *Bitch*. En dan gaan de muizen ook nog naakt de gaskamer in.

Wat een ongemak. Tennessee wil zijn kinderen zonder verwarring opvoeden! Zonder vloek en pijn. Vrij van boeken die een lgbtqia+-levensstijl propageren of opruiende ideeën over kleur en ras. Volgens de *American Library Association* circuleert er in conservatieve kringen nu een lijst van driehonderd ernstig afgeraden en veelal verwijderde boeken.[4]

Alles woke en wel, maar je kunt de levensstijl van witte conservatieven bezwaarlijk verbieden. En ze hebben ook geen ongelijk in hun kritiek op het begrip ‘culturele toe-eigening’. Zoals een vrouw over een man mag schrijven en andersom, mogen kunstenaars, koks en modeontwerpers zich ook laten inspireren door Afrika, Azië, ja, door alle culturen en alles wat de wereld mooi, lelijk en lekker maakt.

Extremen staan tegenover elkaar. De gematigden zwijgen. En waar staat de ideale lezer? De eeuwige student die de wereld wil verkennen en begrijpen… en die *niet* wegkijkt als de tijd te ingewikkeld wordt. Lezen is een grenzeloze ervaring. Als lezer ben je wit, zwart, gemixt, man, vrouw, twijfelaar, slachtoffer en dader. Zonder “andermens” leed te stelen kunnen we wel degelijk een poging doen ons te verplaatsen in vernederende ervaringen. Met een beetje oefening kunnen we ons ook vereenzelvigen met de geplaagde natuur. De Noordzee. Een koraalrif. Luisteren naar de stemmen uit het parlement der dingen. Ik is een veelvoud. (*I contain multitudes* – Walt Whitman. *Multitudes* – ook de zanger Stromae verkent zingend de vele facetten van zijn persoonlijkheid.) De *lezer* is Legio: ‘Mijnen naem is Legio, want wy zijn vele.’ Marcus 5:9. Statenvertaling.

Verplaatsingskunde in de studiezaal. En toch is het meer dan boekenwijsheid. Je wordt uitgedaagd. Durf ook schrijvers te lezen die standpunten huldigen die we liever afwijzen. Leer van het kwaad. Kijk het in de bek. Heel confronterend soms…

4 Bericht in de *International NYT*, 5/6 maart 2022.

Mark Twain gebruikt het n-woord meer dan 200 keer in Huckleberry Finn. Twain schreef als een van de eersten in de volkstaal, zijn personages spreken de lokale dialecten van de Zuidelijke Staten van Amerika. Twain was geen racist. Al is de toon soms bevoogdend, de aan slavernij ontvluchte Jim is een volwaardig hoofdkarakter. We zouden het nu anders doen. Maar Twain schudde zijn lezers destijds wel *wakker* met zijn beschrijving van de mentaliteit in de Zuidelijke Staten en de omstandigheden waarin tot slaaf gemaakten leefden. Als scholier maakten Tom Sawyer en Huck Finn op mij een overrompelende indruk. Toch is Mark Twain op veel als progressief bekendstaande universiteiten van de leeslijst verdwenen. Maar misschien oordeel ik te licht en is het n-woord te onoverkomelijk voor zwarte studenten.

Kennelijk zijn steeds meer studenten en docenten bang voor die confrontatie. Het klinkt mooi: de universiteit als *safe space* – een veilige plek waar je niet geconfronteerd wordt met racistische en seksistische, transfobe uitspraken. Maar biedt wegkijken en ontkennen bescherming? Zou jezelf harnassen met kennis en inzicht niet beter werken? We kunnen die *safe spaces* toch ook mentaal verbouwen tot *places of discomfort* – plekken waar je bewust de confrontatie met je eigen geloofsovertuiging en wereldbeeld aangaat. Waar je mag experimenteren. Fouten maken. Bang zijn. Wikken, wegen, je oordeel opschorten. Plekken waar je vrij bent jezelf te zijn, of een ander, door je in te leven in fictieve personages. Heel oncomfortabel vaak, maar uiteindelijk verrijkend. Literatuur biedt die ruimte! Uiteindelijk kan de kennismaking met het vreemde en ongemakkelijke je ook inspireren. Maak er iets nieuws van. Zoals bijen honing maken door duizend bloemen uit te zuigen.[5]

Het verdragen van tegenstrijdigheden sterkt je karakter en betekent niet dat je met alle winden meewaait. Je hoeft je niet kleurloos aan te passen of je eigen mening af te zwakken. Dus geen enerzijds anderzijds, maar zelfonderzoek.

5 Ontleend aan een correspondentie met Evi Aarens.

NRC-columnist Kiza Magendane – een politiek vluchteling uit Congo en nu een van de belangrijke essayisten in ons land – schrijft dat hij als ‘intellectuele nomade’ die zeven talen spreekt de neiging heeft om overal een symbolische spiegel mee te nemen. “Opdat wij in onze eigen reflectie de absurditeit van de ander terugzien, en aanvaarden dat we ons tot de ander te verhouden hebben, hoe gestoord hij ook mag zijn.” En dat verhouden betekent niet wapens- en gas- en oliedeals afsluiten en de mensenrechten aan de laars lappen, maar in de spiegel kijken en leven met het besef van ons ongemak. De NRC-columnist pleit voor *ongemakisme* boven zelfgenoegzaamheid.[6]

Lieve zusjes, jullie wajangspel achter het beddenlaken heeft mij al vroeg geleerd dat goed en kwaad een ongemakkelijk spel met elkaar spelen. Dus laten we met diezelfde lenigheid proberen anders naar het verleden van onze voorouders kijken. Een ontwikkeld mens moet en kan ook boeken lezen waar hij het niet mee eens is. Je kan de Bijbel lezen zonder gelovig te worden. Marx maakt je niet tot communist.

Het is juist de complexiteit die interessant is. Alleen extremisten zien hun wereldbeeld als enig juiste.[7]

In die geest kunnen we de koloniale geschiedenis ook lezen als een boek. Het verhaal van landen verkennen en in bezit nemen bevat meer slechte dan goede bladzijden. Zwaard en kanon zegevieren. Eurocentrisme is doorgaans de toon. Koninkrijken in Afrika werden vernietigd, taalgemeenschappen door koloniale landsgrenzen gescheiden, maar er werden ook tientallen orale talen opgetekend. Zo zijn er schatkamers vol doorvertelde verhalen op schrift gesteld die nu bijdragen tot de herstelde identiteit van ooit vernederde volken. Ja, westerse beschavingsziekten als griep en syfilis hebben gemeenschappen gedecimeerd; tegelijkertijd werden tropische ziekten bestreden. Er zijn heilige plaatsen vernietigd en heilige plaatsen gerestaureerd. Wreedheid en wetenschappelijke nieuwsgierigheid maakten onderdeel uit van dezelfde expeditie. Naast treuren

6 Kiza Magendane, ‘Ik gedraag mij als profeet van het ongemakisme’, in: *NRC*, 17 maart 2022.
7 Anne Applebaum publiceerde hierover meerdere artikelen in *The Atlantic*, 2021.

om vernietigde natuur kunnen we ook Rumphius dankbaar zijn, de blinde botanicus die in de zeventiende eeuw onderzoek deed naar de flora, fauna en schelpen op de Molukken. Hij staat nog altijd als wassen beeld in een vitrine van het Tropenmuseum. Je kunt de arrogantie van de zeevaarders verfoeien en tegelijk de getekende zeeslagen van Willem van de Velde bewonderen.

We moeten van beide kennisnemen. Ons brein is groot genoeg om met al die tegenstellingen om te gaan.

A mind is like a parachute. It doesn't work when it is not open... Gevleugelde woorden van Frank Zappa. En die leende ze weer van een ander.

Je kop openen voor andere culturen houdt de geest lenig. In deze tijd van tegenstellingen, waarin we elkaar liever verketteren dan naar elkaar luisteren, zou een nieuwe leesrevolutie ons passen. Zoals we die eerder kenden in de achttiende eeuw tijdens de Verlichting, toen het bevorderen van geletterdheid de wereld groter maakte dan het kerkplein. Voor het eerst kreeg een groeiende middenklasse de mogelijkheid zich te scholen. Het woord 'lezer' verscheen als lemma in de dictionaires. Kranten, feuilletons en romans verhaalden over hoe het was om een vondeling te zijn, een zeevaarder of een geketende op een suikerplantage.[8]

En ook nu krijgen we de kans onze wereld groter te maken. Dankzij het internet kunnen we kennismaken met schrijvers en bloggers van kleur die anders naar onze witte wereld kijken. Soms stuit je al lezend op oude teksten die de koloniale geschiedschrijvers maar al te graag over het hoofd hebben gezien. Er zijn ook Multatuli's van kleur die met hun pen in de wonden prikten.

Neem de Japanse schrijver Fukuzawa Yukichi, die een belangrijke rol speelde in de modernisering van zijn land: *de Europeanen danken hun voorsprong aan het voeren van vele oorlogen, onder meer om hun slavenplantages te beschermen. Krijgslust leidt immers tot tal van nieuwe uitvindingen, zoals stoom-*

8 Roman Krznaric, *Empathie*. Utrecht: Uitgeverij Ten Have, 2015, p. 230.

treinen, stoomschepen, kanonnen en geweren.[9] Een uitspraak gedaan toen midden negentiende eeuw, onder druk van westers militair machtsvertoon, een einde kwam aan de Japanse isolatiepolitiek.

Voorbeeld deed volgen.

De Indiase dichter Tagore schreef: *De fakkel van de Europese beschaving is niet bedoeld om licht te verspreiden maar om brand te stichten*.[10]

Bijna honderd jaar later zou ook de Turkse schrijver Orhan Pamuk de oude kolonisatoren een spiegel voorhouden: *De westerse wereld beseft amper hoezeer hij miljoenen moslimlanden en straatarme gebieden met zijn zelfzuchtige en arrogante houding heeft vernederd*.[11]

Citaten die het goed doen op de campussen in Azië.

De kritiek op het imperialistische Westen is veelal terecht. Maar om het van alles de schuld te geven is te makkelijk. Speelt niet ook het conservatisme van traditionele samenlevingen een rol, het clan-denken, de corruptie en een educatie-belemmerende godsdienst? Falende en broze democratieën komen een verre, machtige vijand goed uit. En we weten sinds Poetin waar vernedering en gekrenkte trots toe leiden.

De globe die ooit mijn bedlamp was, houdt mij nu uit mijn slaap. Nieuwe namen, nieuwe grenzen, nieuwe machtsverhoudingen. Het zijn vooral de grote geopolitieke veranderingen die onze toekomst kleuren. Als je naar het journaal kijkt denk je dat de hele wereld onze verontwaardiging over de Russische invasie van Oekraïne deelt. In werkelijkheid is het maar een vlek op de globe. India, Pakistan, Indonesië, Turkije, tientallen Afrikaanse landen en heel Latijns-Amerika steunen de sancties tegen Rusland niet. Ook omdat de zwakste staten er het meest onder lijden. Politici in die landen vergelijken de Russische agressie met de Amerikaanse invasie in Irak. Ook al gaat die vergelijking mank: Oekraïne is een vrij land en een democratie, Irak een dictatuur.

9 Pankaj Mishra, *Op de ruïnes van het imperialisme*. Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact, 2017. Vertaling Jan Braks.

10 Pankaj Mishra, idem.

11 Orhan Pamuk, 'The anger of the damned', in: *New York Review of Books*, 15 november 2001.

In de ogen van landen waar het oude Westen ontwrichtende sporen heeft nagelaten, is de oorlog in Oekraïne een witte oorlog. Toonden we dezelfde verontwaardiging en solidariteit met de oorlogsslachtoffers in Afghanistan, Jemen, Tigray, Somalië, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Libië en Mali? Een onderzoek van de site *Africa Confidential* wees uit dat veel Afrikaanse diplomaten de bemoeizucht van Europa beu zijn. Geopolitieke kennis die ik uit de kranten haal.[12] Een beetje ingevoerde lezer herkent de kwetsuren (en de boze toon) uit al die prachtige, hedendaagse romans van Indiase, Indonesische en Afrikaanse schrijvers die vertellen hoe hun vertrouwde wereld uiteenviel, hoe hun ouders zich tevreden moesten stellen met onbeduidende klerkenbaantjes en het opgelegde onderwijssysteem hen losrukte van hun ankers. Romans vol geschiedenis, drama, complexiteit en tegenstrijdig handelen.

De omhelzing met het westen heeft veel littekens nagelaten. Bittere ervaringen of niet… we moeten straks toch met z'n allen om een ronde tafel gaan zitten om de klimaatcrisis aan te pakken. Laten we ons alsjeblieft in elkaar verdiepen.

Vooral literatuur kan ons daarbij helpen.

Wie dat goed begreep was Nelson Mandela die in de 28 jaar dat hij in de gevangenis zat boeken van Afrikaner schrijvers las. Niet zozeer uit bewondering maar vooral om zijn tegenstanders te doorgronden. Zo las hij vele dagboeken en romans over de Boerenoorlog. (De strijd van Afrikaners tegen de Britse overheersing aan de Kaap – eind negentiende en begin twintigste eeuw.) En die kennis kwam hem goed van pas toen hij in de laatste maanden van zijn gevangenisstraf aftastende gesprekken voerde met de top van de *Nasionale Partij*, die Zuid-Afrika met zijn apartheidspolitiek in zijn greep hield. Zo kon hij zijn onderhandelaars – allemaal Afrikaners – op hun eigen vrijheidsoorlog wijzen. Hij sprak met bewondering over die dappere boeren van weleer: *wij vechten dezelfde strijd*, zei hij tegen staatspresident P.W. Botha. *Een gewapende*

12 Jolle Demmers en Sameer S. Mehendale, *de Volkskrant*, 11 april 2022; Michel Kerres, *NRC*, 8 april 2022.

strijd tegen de onderdrukker. Zelfde tactiek. En dat bracht Botha – een hork van jewelste, die niet voor niets 'die groot krokodil' werd genoemd – danig in verlegenheid.

Mandela handelde niet zozeer uit medemenselijkheid, maar uit intelligent eigenbelang.

Die apartheid-politici zaten opgesloten in een wit en angstig denken – in ontkenning vooral, en in een hardnekkig geloof in de eigen mythe van heilbrengers in donker Afrika.

Ook het conservatieve Europa worstelt met een angstig denken en klampt zich vast aan een toekomst die in het verleden ligt. Met gesloten grenzen en glorieuze natiestaten. Het ontkent de realiteit, dat Europa steeds meer zal verkleuren. Je ziet het nu al in de grote steden. Niks minderheden. In het jaar 2050 heeft de helft van de Europeanen een donkere huid. Nu al is naar schatting slechts tien procent van de wereldbevolking wit. De tijd dat dit smaldeel de lakens uitdeelt is voorbij.

Lieve Zusjes, geachte aanwezigen, mag ik jullie troosten met de volgende gedachte: de meeste mensen die nu leven staan ook aan de verkeerde kant van de geschiedenis. Ooit zullen onze kindskinderen met verbazing en verontwaardiging op ons terugkijken… Wat voor Nederland hebben we achtergelaten? Tot op de bodem vervuild. Een land rijk geworden door uitbuiting – tot op de dag van vandaag. Melkpoeder exporterend naar West-Afrikaanse landen waar geen boer in Mali, Ghana of Burkina Faso mee kan concurreren.

De lijst is lang. Om een voorbeeld te noemen.

De komende decennia zal de ene minister-president na de ander *zijn* of *haar* en wie weet *hen* excuses aanbieden voor de schanddaden van nu: microplastics in de bloedbaan van onze kinderen, dierenmishandeling in vetmesterijen en slachthuizen, het uitleveren van onze digitale privégegevens aan dictatoriale

regimes. Was het slechtheid of ontbrak het die mensen van toen, in 2022, (ons dus) aan voorstellingsvermogen?

Een vraag die Maxim Februari zich stelt in een van zijn scherpzinnige columns en waarin hij oproept tot meer verbeeldingskracht.[13]

Laat ik voor mezelf spreken. Heb ik genoeg verbeeldingskracht om me te verplaatsen in de tienduizenden die in hun bootjes worden teruggeduwd door de Europese grenspolitie Frontex? Mensen op zoek naar een beter leven, weggetrokken voor oorlogen waar westerse mogendheden een grote rol in spelen. Oorlogen om schaarste en droogte, veroorzaakt door rijke veelverbruikers.

We zullen nog opkijken van hun verhalen. De eerstvolgende Dickens is een kind van een bootvluchteling.

Onze kindskinderen zullen mijn generatie veel verwijten maken. Gelijk hebben ze. Maar wat kunnen *wij* nu doen, lieve zusjes, geachte aanwezigen?

Onszelf begrijpen en proberen te verbeteren. En hoopvol blijven. Het gaat om de kunst van richting te veranderen.

Liefs van jullie lezende broer.

Geachte aanwezigen, ik dank de rector magnificus en het college van bestuur, de decaan en het bestuur van de faculteit voor de eer die mij ten deel valt. De erepromotor Margot van Mulken dank ik voor haar lovende woorden: dat zij als hoogleraar 'stilistiek' mijn erepromotie bepleit, is voor een schrijver een bijzondere erkenning.

En ik dank ook de Radboud Universiteit als bezield instituut.

Ik sta hier vandaag niet voor het eerst. Ik ken deze universiteit uit de tijd dat zij actief tegen apartheid ageerde. Nijmegen haalde de kranten met het Derde Wereld Centrum, Vrouwenstudies, Homo- en Lesbische Studies. De Radboud Universiteit is immers een emancipatie-universiteit, voortgekomen

13 Maxim Februari, 'Verbeeldingskracht tegen de onvoorstelbaarheid', in: *NRC*, 1 maart 2022.

uit de wens het katholieke volksdeel, dat zich achtergesteld voelde, te ontwikkelen. De bijna 100-jarige geschiedenis van deze universiteit kent moedige mensen. Rector Hermesdorf sloot deze universiteit in april 1943, als protest tegen de nazi's, die van studenten een loyaliteitsverklaring eisten. En Titus Brandsma, die opkwam voor de vrije pers, werd door de nazi's in Dachau vermoord. Volgende week, zondag 15 mei, heilig verklaard! Moed is ook nu nodig, om gelijkwaardigheid en inclusie tot stand te brengen. En dat laatste is meer dan een modewoord: acceptatie, waardering en respect van de aanwezige verschillen is voor alle betrokkenen een lastig karwei. Ik geef graag een duwtje en zal deze week én in de toekomst mijn best doen als ambassadeur voor de bestudering van Talen, Culturen en Geschiedenissen omdat het onze blik verruimt en met elkaar verbindt.

IK HEB GEZEGD.



NIJMEGEN TAALHOOFDSTAD

NIJMEGEN
TAALHOOFDSTAD

Op 9 mei 2022 lanceerde de Faculteit der Letteren met eregast Adriaan van Dis en in aanwezigheid van burgemeester Hubert Bruls vol trots Nijmegen Taalhoofdstad.

Marc van Oostendorp, hoogleraar Nederlands en Academische Communicatie, muntte het begrip Nijmegen Taalhoofdstad. “Je ziet het niet meteen als je met de trein de Waal over rijdt, maar jaren geleden voelde ik het al: Nijmegen is onze Taalhoofdstad. Zou er ergens ter wereld een plek zijn waar zoveel onderzoekers per vierkante meter bezig zijn met taal en communicatie?”
Nijmegen is hét centrum van toonaangevend taalonderzoek in Nederland, dat ook wereldwijd wordt erkend. Een breed spectrum aan onderzoeksdisciplines en topinstituten komt bij de Radboud Universiteit bij elkaar: taalwetenschap bij het Centre for Language Studies (CLS), psycholinguïstiek bij het Max Planck Instituut (MPI), breinonderzoek bij het Donders Centrum en gedragswetenschap bij het Behavioural Science Institute (BSI).
Van 9 tot en met 12 mei werden tijdens Nijmegen Taalhoofdstad taal, cultuur en geschiedenis gevierd met meer dan 30 activiteiten voor studenten, medewerkers, scholieren, docenten uit het voortgezet onderwijs, alumni en externe relaties. De interviews, lezingen, workshops en symposia toonden het belang van onderzoek naar taal- en cultuuronderwijs aan. Wij zijn er trots op dat onze ambassadeur Adriaan van Dis dit ondersteunt. Hij weet als geen ander uit te leggen waarom Nijmegen met recht Taalhoofdstad is; de hele week was hij eregast.
Het hoogtepunt van de week was de uitreiking van een eredoctoraat van onze universiteit aan Adriaan van Dis. Op woensdag 11 mei werd hij gelauwerd vanwege zijn verdiensten als ambassadeur voor het leren van talen en culturen. Adriaan van Dis staat voor de verbinding tussen geletterdheid, diversiteit en inclusiviteit. Zoals hij zelf zegt: “Maak je wereld groter. Laat alle talen toe, verplaats je in de ander, en lees!”
Projectleider Eva de Waal: “Het was een eer de organisatie van Nijmegen Taalhoofdstad op mij te mogen nemen samen met collega’s en studenten.

Adriaan van Dis werd tijdens Nijmegen Taalhoofdstad officieel eredoctor maar was gedurende de voorbereiding al een enthousiaste eregast. Hij begrijpt het belang van taal- en cultuuronderzoek, en kent de onderzoeksthema's die in de Faculteit der Letteren centraal staan. Hij ging in gesprek met tal van onderzoekers en studenten tijdens de campagne Nijmegen Taalhoofdstad. Geweldig dat hij zich als ambassadeur van talen en culturen inzet voor de versterking van de geesteswetenschappen in de samenleving."

Meer informatie:
www.ru.nl/taalhoofdstad


VICKY, SONJA, ADJE, NADY



Na afloop van de rede gingen studenten Amber Stoelman, Pieter Theunissen en Gyoni Jamanika (v.l.n.r.) onder leiding van Max Hermens (midden) in gesprek met Adriaan van Dis.







FACULTY OF ARTS

Adriaan van Dis ontving op woensdag 11 mei 2022 een eredoctoraat van de Radboud Universiteit vanwege zijn verdiensten als ambassadeur voor het leren van talen en culturen. Deze uitgave omvat de laudatio van de erepromotor en de dankrede van onze eredoctor.

Als schrijver, commentator en documentairemaker pleit Adriaan van Dis voor meer geletterdheid, en speciaal voor het lezen van verhalen, gedichten en strips. Lezen stimuleert de verbeeldingskracht, bevordert het inlevingsvermogen en sterkt onze verdraagzaamheid.

Rector magnificus Han van Krieken: “Met het eredoctoraat benadrukt de Radboud Universiteit het belang van de talen- en cultuurstudies voor de samenleving. Als geen ander staat Van Dis voor de verbinding tussen geletterdheid, diversiteit en inclusiviteit.”

De inmiddels veelgeprezen rede ‘Open je kop voor andere culturen’ betoogt dat de geesteswetenschappen essentieel zijn voor de samenleving. Dat begint bij de kennis van elkaars kleine en grote geschiedenissen en het inzicht dat woorden ertoe doen in onze interculturele communicatie.

ISBN 978-90-8317-896-7

9 789083 178967 >

Radboud University
IN DEI NOMINE FELICITER

www.radbouduniversitypress.nl